

FANTASIES FUTURISTES DE L'ANY 1934

Catifes mòbils i funiculars

Bòlid subterrani

Homes ocells

Exploració submarina

La facilitat que té la ment humana per fer especulacions sobre el futur es troba des de temps immemorial a redós dels auguris dels bruixots de la tribu, les profecies bíbliques i les prediccions dels oracles. Sempre han existit les preocupacions per saber que ens succeirà en l'avenir; d'això en tenim exemples actuals si considerem els neguits que polaritzen l'astrologia, els consultoris de tarot o les prediccions de vidents. Són camins d'il·lusió que fan néixer esperances i obren portes a móns immaterials. Mirant de cara al futur des d'un altre caire, constatem que han existit, i existeixen, persones que consideren l'aspecte d'evolució tècnica o de progrés en la forma de viure, fent vaticinis sobre com serà l'entorn de la humanitat d'aquí a uns anys. En aquesta direcció també tenim precedents ben coneguts de tothom. Recordem un geni del renaixement, Leonardo da Vinci, que es va avançar a la tècnica que l'envoltava i s'inventà ginyes que podrien fer volar o submergir l'home sota l'aigua. També un altre visionari, Jules Verne, s'avançà al seu temps presentant narracions en què el submarí, o el coet a la lluna prenen carta de veracitat.

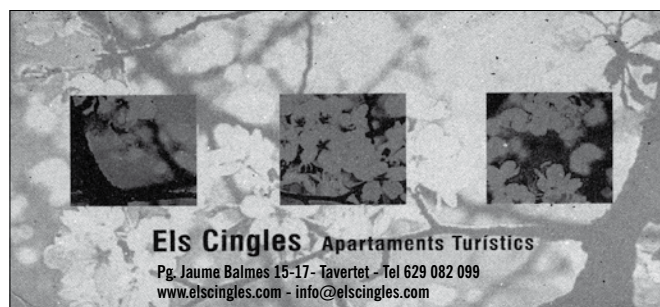
Situats al segle xx i repassant imaginacions literàries, les fantasies es sobreposen i multipliquen en relats, cinema, obres de quimera o literatura de ciència-ficció. Sobrepasada la meitat del segle, l'acumulació de referents avança vertiginosament potenciada per avenços reals en molts camps de la vida i la tecnologia. No cal precisar, perquè és notable la incidència transformadora aportada per tecnicismes, que han fet evolucions impensables en temps no massa llunyans. Les publicacions destinades a infants i joves s'han fet ressò d'aquestes ànsies per predir com serà el món del futur. Hi ha molts exemples, citem-ne un dels més emblemàtics: l'heroi Flash Gordon, les aventures del qual, encetades als anys 30 són marcades per idees, objectes i situacions que posteriorment es feren realitats palpables. Però no parlarem d'aquest personatge, seria una tasca molt dilatada, sinó que comentarem

una mostra més senzilla, de prediccions per a infants, formada per una col·lecció de 24 cromos dels que acompanyaven les rajoles de xocolata. Es publicà vers el 1934, regalada per "Chocolates Selectos Evaristo Juncosa Pañella" amb fàbrica i oficina a Barcelona; el seu títol, un xic pompós, és "El doctor Fausth en el año 2000".

Qui escriu va tenir a les mans aquests cromos quan era un marrec i encara els conserva; per a ell van ser un motiu de nebuloses fantasies sobre el futur, aleshores imprevisible i misteriós. Avui es pot comprovar que la realitat ha superat la ficció. Us convido a fer-ne un seguiment amb comentaris.

L'argument s'enceta amb un científic que inventa un procediment bèl·lic capaç d'eliminar qualsevol enemic, conscient que el món no està preparat per fer-ne ús, fa una poció que el mantindrà adormit fins a l'any 2000. En despertar es troba amb una realitat sorprenent plena de canvis per a ell molt impactants. No cal descriure peça a peça les imatges i textos d'aquesta petita història, perquè un relat de conjunt ens situarà prou bé en el futur tal com algú dels anys 30 del segle xx ho tenia en el seu pensament

El cel de l'any 2000 està farcit de nombrosos avions que pul·lulen enmig de les ciutats, el seu aspecte és una adaptació magnificada dels aparells de l'època. Pels carrers hi ha una munió de persones que es desplacen mercès a unes catifes en moviment que van d'un lloc a l'altre a diferents velocitats. Per accedir als pisos d'un edifici es fa amb una espècie de funiculars-bus exteriors. La mobilitat individual s'aconsegueix per un sistema de propulsió que transforma els homes en *ocells voladors*. El relat posa atenció, principalment, en mitjans de transport

col·lectiu que tenen aparença sofisticada: bòlids subterranis, tramvies elevats amb rodes gegantines, o vaixells transatlàntics moguts per electricitat. El viatger en el temps contempla iots que surten de l'aigua i es desplacen sobre rodes; un tub-túnel submarí permet passar trens sota el mar, mentre que illes flotants actuen d'estació aèria. No falten els robots (*homes mecànics*, en diuen) o els submarins-tanc que deambulen pel fons marí permetent que uns bussos s'aproximin a vaixells naufragats o lluitin contra monstres marins. Tota una successió de viatges porten el protagonista a la seu de les autoritats mundials, on presenta el seu invent. El món ha evolucionat positivament i les guerres s'han eliminat del tot, després d'unes batalles en què es va fer servir un invent similar al que està explicant el savi del segle xx; per això consideren el científic com una persona d'idees no positives i el condemnen a un desterrament fora de la Terra.

Apareix doncs un viatge *transatmosfèric* que travessa l'espai i situa el doctor i altres deportats damunt del planeta Mart. Aquí acaba la narració, al costat d'uns singulars marcians verds i gegantins, de braços molt llargs, lluitant contra monstres *antidiluvians* i treballant en els laboratoris de distribució d'aigua de l'emblemàtic astre que sempre ha fascinat la humanitat.

Mirem amb un cert ull de reflexió tot el que ens presenta aquesta petita faula. L'argument es centra bàsicament en el transport, elaborant unes fantasies que s'aconseguiran passats 66 anys. És ben cert que els hipotètics avions són una rèplica dels d'aquell temps i res tenen a veure amb les aeronaus de l'actualitat; també s'equivoquen en preveure un apilotament d'aquests aparells dins de les ciutats. Els homes voladors no han arribat a quallar, però són possibles altres medis com els ultralleugers o els parapents. La previsió encerta en mostrar els bòlids suburbans, els túnels submarins, les plataformes sobre del mar, els vaixells elec-

trificats que ara són submarins amb energia atòmica; també ho endevinen en dibuixar les catifes mòbils, encara que no les tenim massificades pel carrer. Curiosament el seu futur no presenta cap dels vehicles automòbils de dues i quatre rodes que són presents en abundància al nostre segle XXI... Les rodes tramvia s'han experimentat encara que no tenen molta difusió. La robòtica s'intueix com a disseny humanitzat senzill, sense preveure les aplicacions que ha assolit en molts camps de la indústria. El doctor arriba al planeta Mart, però en un coet molt diferent dels que actualment ronden per l'espai.

No apareixen altres invents que actualment tenen una gran aplicació. Pensem en la comunicació i els medis que ens són imprescindibles: telèfon, televisió, Internet, que la gent de 1934 no veien de gran importància perquè només coneixien la radiotelefonía; en canvi en la vida actual són uns lligams personals de molta transcendència. Es denota una gran quantitat de persones entre les quals es passeja el savi, amb el contrast de la seva vestimenta amb la uniformització generalitzada atribuïda a la gent que l'envolta. Sorpren pensar en una moda quasi única quan la realitat actual, precisament, fa que cada persona es posi el que vol i de la manera que li sembla, generant aspectes d'una varietat total. El narrador s'equivoqua del tot quan pensa en una humanitat sense guerres; l'experiència ens diu que en aquest punt s'ha evolucionat molt negativament per un camí en què encara no hem sabut respectar-nos els uns als altres.

El relat planteja una visió futurista, a nivell infantil, d'una simplicitat que pot provocar rialles a les persones del nostre temps, si bé hem de creure que, per la mentalitat de la tercera dècada del segle passat, podia produir una sensació de misteriós i desconegut. Les previsions tècniques sempre es fan sobre les coses que un té a mà; per això, aplicant el raonament al nostre present, ens podem preguntar com serà el futur i quines meravelles tècniques creiem que existiran. Potser seran moltes i molt sorprenents si tenim en compte que la base de comparació és molt àmplia, amb tècniques i invents actuals que ja se'ns presenten impensablement evolucionats.

Jordi Gumí i Cardona

Il·lustracions de la col·lecció de l'autor

Avions gegants

Homes mecànics

Coet transatmosfèric

Lluita amb monstres de Mart

FORMATGERIES ARTESANES
DE CANTONIGRÒS

Ctra. de Vic a Olot, Km
24
08569 Cantonigròs
(Osona-Barcelona)
Tel. 93 852 50 06

